

OBSAH

Úvod	5
Kapitola první	
✓ KATEGORIÍ MATERIALISTICKÉ DIALEKTIKY	7
Kategorie jako opěrné body poznání a praxe	7
Historický vývoj názoru na pojmy a kategorie a boj kolem otázky jejich podstaty	13
Kategorie materialistické dialektiky jako kategorie vývoje a změny	28
Konkretní použití kategorií jako podmínka vědeckého poznání a spojení teorie s praxí	38
Kapitola druhá	
JEV A PODSTATA	45
Jednota podstaty a jevu	46
Rozporný charakter jednoty podstaty a jevu	51
Poznání jako odhalování podstaty v jevech	56
Kapitola třetí	
PŘÍČINA A ÚČINEK	66
Kategorie příčiny a účinku jako odraz jedné z forem vzájemné podmíněnosti jevů v přírodě a ve společnosti	66
Objektivnost příčinné souvislosti	70
Mnohotvárnost a vzájemné působení příčinných souvislostí	81
Kapitola čtvrtá	
NUTNOST A NÁHODNOST	95
Určení nutnosti a náhodnosti, jejich objektivnosti	95
Dialektika nutnosti a náhodnosti	100
Vztah vědy k nutnosti a náhodnosti	105
Společenská nutnost a náhodnost za socialismu	111
Kapitola pátá	
ZÁKON	117
Co je to zákon	117
Boj materialismu a idealismu v otázce zákona. Objektivní charakter zákonů	120
Rozdíl mezi zákony přírody a zákony společnosti	125
Obecné a specifické zákony	127
Poznávání objektivních zákonů a jejich využívání v praktické činnosti	136
Specifičnost objektivních zákonů socialismu a jak jich využívá komunistická strana	138

Kapitola šestá

OBSAH A FORMA	145
Definice kategorií obsahu a formy	145
Určující úloha obsahu ve vztahu k formě	149
Opoždování formy za obsahem	152
Vztah obsahu ke starým a novým formám	154
Rozpornost vzájemných vztahů mezi obsahem a formou	159
Forma jako aktivní hybná síla vývoje obsahu	164
Boj KSSS proti antimarxistickému překrucování pojetí vztahu mezi obsahem a formou	166

Kapitola sedmá

MOŽNOST A SKUTEČNOST	170
Definice možnosti a skutečnosti	170
Podmínky realizace možnosti	178
Boj za uskutečnění jedné z protikladných možností ve vývojovém procesu	181
Objevování možností a jejich uskutečňování ve vývoji sovětské socialistické společnosti	184

Kapitola osmá

JEDINEČNÉ, ZVLÁŠTNÍ A OBEČNÉ	189
Co vyjadřují kategorie jedinečného, zvláštního a obecného?	189
Objektivní dialektika jedinečného, zvláštního a obecného	195
Dialektika jedinečného, zvláštního a obecného v poznání	199
Význam kategorií jedinečného, zvláštního a obecného pro praktickou činnost	210

Kapitola devátá

ABSTRAKTNÍ A KONKRETNÍ	218
Abstraktní a konkrétní ve formální logice	219
Řešení otázky abstraktního a konkrétního v dialektické logice	221
Postup od abstraktního ke konkrétnímu	228
Dialektická logika o definování pojmů	234

Kapitola desátá

HISTORICKÉ A LOGICKÉ	237
Jednota logického a historického	238
Dialektický vzájemný vztah logického a historického v procesu poznání	242
Logický a historický způsob zkoumání	253
Vzájemný vztah logiky a dějin myšlení	257